

Попутняк Андрій Едуардович,
курсант 2 року навчання факультету №2 –
підготовки фахівців для Національної
гвардії України Навчально-наукового
інституту №3 Національної академії
внутрішніх справ

**Науковий керівник - Захаренко Людмила
Миколаївна,** кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем психологічного
забезпечення навчально-наукового
інституту №4 Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН У НАВЧАЛЬНІЙ ГРУПІ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

Міжособистісні відносини як сукупність зв'язків, що складаються між людьми, включають сприйняття і розуміння людьми один одного, міжособистісну привабливість, взаємодію та поведінку. Найважливіша риса міжособистісних відносин – емоційна основа [1]. Об'єктивна і суб'єктивна значущість міжособистісних стосунків обумовлює увагу до цього явища представників багатьох наук. Науковці однакові в тому, що поглиблення розуміння закономірностей міжособистісних стосунків – одна з умов вирішення проблеми розвитку особистості, її виховання.

З метою вивчення психологічних особливостей міжособистісних відносин курсантів-першокурсників було проведено емпіричне дослідження. Вибірку склали 12 курсантів-першокурсників чоловічої статі 13 групи факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України за спеціальністю «Психологія» ступеня вищої освіти бакалавр.

Дослідження проводилося за методикою Т. Лірі «Дослідження міжособистісних відносин», яка призначена для вивчення взаємин у малих групах. Дана методика містить 128 оцінних суджень, які відносяться до восьми типів відносин. Максимальна оцінка – 16 балів, але вона розділена на чотири ступені виразності відносини: 0-4 бали – низький (адаптивна поведінка); 5-8 балів – помірний; 9-12 балів – високий (екстремальна поведінка); 13-16 балів – екстремальний (до патології). Отримані дані у групі представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Середні значення шкал типів відносини до навколишнього

Авт оритар ний	Ег оїсти чний	Аг ресив ний	П ідозр ілий	Пі дкорє ний	З алеж ний	Др ужелю бний	Аль труїсти чний
10, 33 ± 2, 46	9,6 7 ± 2, 77	9, 83 ± 1 ,75	9, 25 ± 2,99	8, 50 ± 2 ,11	9, 50 ± 3,26	7,5 8 ± 2,6 8	8,17 ± 2,48

Відповідно до представлених у таблиці даних дружлюбний (7,58) і альтруїстичний (8,17) типи міжособистісних відносин помірно виражені, що відповідає адаптивній поведінці, решта типів – високо виражені, що відповідає екстремальній поведінці. За кожною зі шкал мінімальні значення знаходяться в діапазоні від 4 до 7 балів, максимальні значення – від 11 до 14 балів, що свідчить про високу та надто високу (екстремальну) вираженість міжособистісних відносин в групі.

З метою представлення отриманих даних було побудовано умовну схему у вигляді кола, розділеного на сектори. Згідно з Т. Лірі по горизонтальній і вертикальній осях кола позначаються чотири орієнтації: домінування-підпорядкування, дружлюбність-підкореність. Чим ближче результати респондента до центру кола, тим більше взаємозв'язок цих двох змінних, а відстань від показників від центру кола вказує на адаптивність або екстремальність інтерперсональної поведінки. Отримані результати представлені на малюнку.

Рис. Схематичне представлення типів міжособистісних відносин групи

Як видно із представленної схеми, для міжособистісних відносин між членами групи більше характерне домінування, ніж підкорення, а також агресивність. Найбільш представленими типами міжособистісних відносин є авторитарний, егоїстичний і агресивний.

З метою встановлення взаємозв'язків між типами міжособистісних стосунків респондентів групи було проведено кореляційний аналіз Пірсона (див. табл. 2).

Таблиця 2

Кореляційні взаємозв'язки показників типів міжособистісних відносин у групі

	Авторитарни й	Підозріли й	Залежни й
Агресивний	-0,704	0,461	0,207
Підкорений	0,490	-0,670	0,000
Дружелюбний	-0,460	0,196	-0,630

За допомогою кореляційного аналізу Пірсона встановлено, що існують обернені кореляційні взаємозв'язки агресивного і авторитарного ($r=-0,704$; $p=0,011$), підозрілого і підкореного ($r=-0,670$; $p=0,017$), залежного і дружелюбного ($r=-0,630$; $p=0,028$) типів міжособистісних відносин респондентів. Зростання у міжособистісних відносинах авторитарності зумовлює зменшення агресивності, зростання підозрілості – зменшення підкореності, зростання залежності – зменшення дружелюбності.

Таким чином, міжособистісні відносини у групі характеризуються прагненням до домінування, а також авторитарністю, агресивністю, егоїстичністю, що високо виражені. Зважаючи на те, що це група першокурсників, керівництву курсу, психологу потрібно проводити психопрофілактичні заходи, спрямовані на згуртування курсантського колективу, формування позитивних міжособистісних стосунків між його членами.

Список використаних джерел

1. Психологія: Підручник для студ. вуз. / За ред. Ю.Л.Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. - 558 с.